

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR.411.003.08.2022

Pan
Bogdan Ruszkowski
Burmistrz Nasielska
Urząd Miejski w Nasielsku
Ul. Elektronowa 3
05-190 Nasielsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/003 – Realizacja przez gminy zadań z zakresu ubezpieczeń rolniczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka
kontrolowana
Kierownik jednostki
kontrolowanej
Zakres przedmiotowy
kontroli

Urząd Miejski w Nasielsku, ul. Elektronowa 3, 05-190 Nasielsk

Bogdan Ruszkowski, Burmistrz Nasielska od 6 listopada 2018 r.

Weryfikowanie przez gminę spełnienia obowiązku przez rolnika ubezpieczenia co najmniej 50% powierzchni swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Egzekwowanie przez gminy wnoszenia opłat przez rolników z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia co najmniej 50% powierzchni swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej.

Okres objęty kontrolą

Lata 2019 – 2022 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą.

Podstawa prawna
podjęcia kontroli
Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kontroler

Izabela Piotrowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/40/2022 z 4 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 1,3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Burmistrz Gminy Nasielsk w okresie od stycznia 2019 r. do października 2022 r. nie realizował ustawowego obowiązku przeprowadzania kontroli ubezpieczenia powierzchni upraw rolnych przez rolnika, co do których rolnik uzyskał płatności bezpośrednie. W konsekwencji, Gmina Nasielsk (dalej: Gmina) nie egzekwowała od rolników opłat w wysokości 2 euro od 1 ha z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy upraw (art. 10c ust. 6 i 77 ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich³).

Dopiero od listopada 2022 r., na skutek kontroli NIK, Burmistrz Gminy Nasielsk podjął działania mające na celu realizację ww. zadania, w rezultacie czego w listopadzie 2022 r. skontrolowano 20 rolników. Wszyscy skontrolowani rolnicy ubezpieczyli swoje uprawy w wymaganym zakresie.

Ponadto, Burmistrz Gminy Nasielsk, w listopadzie 2022 r. udostępnił na stronie internetowej gminy informację o obowiązku ubezpieczenia przez rolników co najmniej połowy upraw w przypadku otrzymywania płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Informacja o ww. obowiązku została również przekazana Sołtysom drogą SMS-ową, aby ci z kolei poinformowali rolników o tym obowiązku. Burmistrz Gminy Nasielsk podpisał zarządzenie⁴ w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli spełniania obowiązku zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników, budynków rolniczych i upraw rolnych. W celu określenia grupy rolników podlegających kontroli wywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy upraw Burmistrz Gminy Nasielsk zwrócił się do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Pomiechówku, z prośbą o przekazanie listy rolników z terenu Gminy Nasielsk, którzy w 2022 r. uzyskali dopłaty bezpośrednie.

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz.U. z 2019 r. poz. 477.

⁴ Zarządzenie Burmistrza Nasielska nr 125/22 z 15 listopada 2022 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Weryfikacja przez gminę spełnienia obowiązku przez rolnika ubezpieczenia 50% powierzchni swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Egzekwowanie przez gminę wnoszenia opłat od rolników z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej.

Opis stanu faktycznego

Nałożony na burmistrza gminy od 1 lipca 2008 r. ustawowy obowiązek kontroli zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych był realizowany w Gminie Nasielsk dopiero od listopada 2022 r., na skutek kontroli NIK, zgodnie z art. 10 c ust.1 i 11 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz z art. 84 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych⁵. Poprzez kontrolę weryfikowano spełnienie przez rolnika obowiązku ubezpieczenia połowy powierzchni swoich upraw w przypadku otrzymywania przez niego płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez powódź, suszę, grad, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne.

Kontrole zakończyły się 30 listopada 2022 r. i zostały przeprowadzone zgodnie z zarządzeniem Burmistrza Nasielska nr 125/22 z 15 listopada 2022 r. w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli spełniania obowiązku zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników, budynków rolniczych i upraw rolnych. Do kontroli wezwano telefonicznie 20 rolników z terenu gminy Nasielsk. Burmistrz wyjaśnił, że w związku z tym, że Gmina nie otrzymała od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Pomiechówku listy rolników z terenu Gminy Nasielsk, którzy uzyskali dopłaty bezpośrednie, do kontroli wezwano rolników, co do których Gmina miała pewność, że te dopłaty otrzymali.

Wszyscy skontrolowani rolnicy udokumentowali spełnienie obowiązku ubezpieczenia upraw rolnych.

Ubezpieczenia dotyczyły uprawy zbóż, rzepaku, kukurydzy, ziemniaków, roślin strączkowych i truskawek od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych gradem, ujemnymi skutkami przezimowania i przymrozkami wiosennymi.

(akta kontroli str. 90-91)

Stwierdzona nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie objętym kontrolą, tj. od 2019 r. do października 2022 r. Burmistrz Gminy Nasielsk nie przeprowadzał kontroli zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych przez rolników, którzy otrzymali płatności bezpośrednie. Burmistrz Nasielska wyjaśnił, że spowodowane to było „wieloma czynnikami, które spowodowały obniżenie dochodów rolników na terenie

⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 2277.

Gminy Nasielsk, a Burmistrz Nasielska jako organ powołany na to stanowisko przez mieszkańców Gminy Nasielsk dbając o dobro mieszkańców przychylił się do głosów płynących od społeczności rolników.” Burmistrz Nasielska wyjaśnił ponadto, że „w latach 2018-2019 rolnictwo w Polsce zostało dotknięte dużym niedoborem opadów co spowodowało wystąpienie suszy na znacznym obszarze kraju, mając na uwadze średniej klasy gleby, które zajmują większą część Gminy Nasielsk skutki suszy były jeszcze dotkliwsze. Susza sprawiła obniżenie plonów co za tym idzie zmniejszyła możliwości finansowe rolników i wykupienie ubezpieczenia upraw było ponad możliwości finansowe gospodarstw.” Burmistrz Nasielska wskazał także, że z powodu panującej w latach 2020-2021 pandemii COVID-19 zamykane były targowiska i w konsekwencji rolnicy pozbawieni zostali możliwości sprzedaży swoich produktów. Pandemia i związana z nią kwarantanna wielu osób spowodowała, że ograniczona została możliwość oferowania produktów rolnych do sprzedaży, co również wpłynęło negatywnie na sytuację finansową wielu gospodarstw rolnych. Burmistrz Nasielska zwrócił również uwagę na okoliczność, że „koszty ubezpieczenia upraw są nieproporcjonalne do odszkodowań oraz obwarowań, które często powodują nieprzyznanie odszkodowania, co zniechęca rolników do wykupienia polis ubezpieczeniowych”.

Burmistrz Gminy Nasielsk nie egzekwował od rolników opłat z tytułu niewywiązywania się z obowiązku ubezpieczenia połowy upraw w przypadku otrzymywania przez rolników płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Burmistrz Nasielska wyjaśnił, że na terenie Gminy Nasielsk znajduje się 2839 gospodarstw, w tym 1736, tj. ponad 61%, to gospodarstwa o powierzchni od 1 do 4,99 ha. Zdaniem Burmistrza Nasielska koszty przeprowadzenia kontroli i ewentualne wyegzekwowanie wniesienia opłaty za niespełnienie ww. obowiązku przekroczyłyby kwotę wniesionej przez rolnika opłaty. Burmistrz Nasielska wyjaśnił, że „Rolnik posiadający 5 ha gruntów, których w gminie Nasielsk jest znaczna większość, bo ponad 61% musi ponieść koszty ubezpieczenia upraw na poziomie 500 zł, kara naniesiona za niewywiązanie się z ww. obowiązku to około 50 zł. Mając na uwadze powyższe rolnicy wolą wpłacić „symboliczne” 50 zł kary aniżeli zapłacić 500 zł za ubezpieczenie upraw.” Zdaniem NIK, obowiązujące przepisy prawa nie przewidują odstępstw w zakresie realizacji przez gminę obowiązku kontroli zawarcia przez rolnika umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych.

(akta kontroli str. 4-9, 88-89)

Opis stanu
faktycznego

Gmina Nasielsk w dniu 15 listopada 2022 r. udostępniła na swojej stronie internetowej oraz na profilu Facebook⁶ informację o obowiązku ubezpieczania przez rolników co najmniej połowy upraw w przypadku otrzymywania płatności bezpośrednich z Unii Europejskiej. Informacja o ww. obowiązku została również przekazana Sołtysom poszczególnych Sołectw drogą SMS-ową, aby ci poinformowali mieszkańców, którzy są rolnikami, o obowiązku ubezpieczania co najmniej 50% swoich upraw.

(akta kontroli str. 13-15)

Burmistrz Nasielska 15 listopada 2022 r. podpisał zarządzenie nr 125/22 w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli spełniania obowiązku zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników, budynków rolniczych i upraw rolnych. W zarządzeniu tym zapisano między innymi, że kontroli poddanych zostanie co

⁶ <https://www.facebook.com/UrządMiejskiwNasielsku>.

najmniej 20 losowo wybranych gospodarstw z terenu gminy, ostateczny termin zakończenia kontroli ustala się na 30 listopada każdego roku, a sprawozdanie z przeprowadzonych kontroli sporządzane będzie w terminie do 31 grudnia.

(akta kontroli str. 10-11)

W dniu 17 listopada 2022 r. Burmistrz Nasielska zwrócił się do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Biuro Powiatowe w Pomiechówku z prośbą o przekazanie listy rolników z terenu Gminy Nasielsk, którzy w 2022 r. uzyskali dopłaty bezpośrednie.

(akta kontroli str.12)

IV. Wniosek

Wniosek pokontrolny

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o kontynuowanie działań mających na celu przeprowadzanie kontroli zawarcia przez rolników umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 15 grudnia 2022 r.

Kontroler
Izabela Piotrowska
główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
p.o. Dyrektor
Marek Adamiak

/-/